

ΚΕΤΕΒΕ

ISBN: 978-625-8770-32-2

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1716

Poetika

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Aykut Ertuğrul

Yayına Hazırlayan

Nurşen Ağrıdağı

Düzeltili

Semanur Selçuk

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2026
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Sertifika No: 47939

My Matbaacılık San. ve

Tic. Ltd. Şti. Maltepe Mah.

Yılanlı Ayazma Sk. No: 8/F

Zeytinburnu / İstanbul

Tel: 0212 674 85 28

© Özgün adı *Poetic Diction A Study in Meaning* olan eserin Türkçe hakkı Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.'ye aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Şiirsel Söylem

Anlam Üzerine Bir Çalışma

OWEN BARFIELD

TÜRKÇESİ
AHMET ÖLMEZ

KETEBE

Owen Barfield

İngiliz filozof, yazar, şair ve edebiyat eleştirmeni. 1898'de Londra'da doğdu. Highgate School'daki eğitiminin ardından Oxford Üniversitesi'ne bağlı Wadham College'da İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü; 1920'de dereceyle mezun oldu. Oxford yıllarında yakın dostluk kurduğu C. S. Lewis ile yürüttüğü entelektüel tartışmalar hem kendi düşünce dünyasının hem de Lewis'in edebî ve felsefî gelişiminin şekillenmesinde önemli rol oynadı. 1928'de yayımlanan *Poetic Diction: A Study in Meaning* adlı eseriyle dil, imgelem ve anlam arasındaki ilişkiyi özgün bir yaklaşımla ele aldı. Yaşamı boyunca dilin tarihsel dönüşümü, mit, bilinç evrimi ve insan algısının oluşumu üzerine yoğunlaşan Barfield, edebiyat, felsefe ve maneviyatı bir araya getiren disiplinlerarası bir düşünce geliştirdi. 1934'ten itibaren Londra'da avukat olarak çalıştı; 1959'da emekli olduktan sonra yazılarına ve konferanslarına ağırlık verdi. Oxford merkezli edebiyat topluluğu The Inklings'in kurucu üyelerinden biri olarak kabul edilen Barfield, özellikle J. R. R. Tolkien ve C. S. Lewis üzerindeki etkisiyle tanındı. Başlıca eserleri arasında *History in English Words* (1926), *Poetic Diction: A Study in Meaning* (1928), *Romanticism Comes of Age* (1944), *Saving the Appearances: A Study in Idolatry* (1957), *Worlds Apart* (1963), *Unancestral Voice* (1965), *Speaker's Meaning* (1967), *What Coleridge Thought* (1971), *History, Guilt and Habit* (1979), *The Rediscovery of Meaning* (1977), *Owen Barfield on C. S. Lewis* (1989) ve *The Evolution of Consciousness* (2011, ölümünden sonra derleme) bulunmaktadır. 1997'de Forest Row, Sussex'te hayatını kaybetti.

Ahmet Ölmez

1994'te İstanbul'da doğdu. Çocukluk yıllarını Melbourne'de geçirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur. İlk gençlik yıllarından beri şiir ve çeviriyle ilgilenmektedir. Şiir, çeviri ve yazıları *İtibar*, *Cins* ve *Şiir Versus* gibi dergilerde yayımlandı. *Akışkan Hayvanlar* (2023) tek şiir kitabıdır. *Vadilerde Şaşkın Dolaşırlardı* adlı novela kitabı ise 2026 yılında yayımlandı.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
I TANIM VE ÖRNEKLER	
ÖRNEKLER.....	13
II ŞİİRİN ETKİLERİ	
Zevk ve Bilgi.....	17
III METAFOR.....	27
IV ANLAM VE MİT.....	41
V DİL VE ŞİİR.....	55
VI ŞAİR.....	63
VII ANLAMIN OLUŞUMU (I).....	71
VIII ANLAMIN OLUŞUMU (II).....	87
IX NAZİM VE NESİR.....	103
X ARKAİZM.....	109
XI TUHAFLIK.....	123
XII SONUÇ.....	131
EK I BÖLÜM II HAKKINDA NOT.....	135
EK II.....	137
EK III.....	149
BÖLÜM IV, 3'E BAKINIZ.....	149
EK IV ÖZNEL VE NESNEL.....	155

ÖNSÖZ

Bu kitabın şekline dair birtakım kısa ifadelerde bulunmakta fayda olabilir. Kitapta genel anlamda fenomenen genel ilkelere varmak, o genel ilkelerden de tekrar fenomenlere dönmek hedefleniyordu. Ele alınan ilk fenomenler yazarın kendi estetik ve psikolojik tecrübeleridir. Sonraki, yani genel ilkelerden yeniden varılan fenomenler de edebiyat ve dar anlamda “şiiirsel söylem” meseleleriyle ilgilidir. Ne var ki kitabın kendisinde de izah edildiği üzere buradaki “genel ilkeler” önerilerden ziyade imge ve metafor suretinde vücut bulmaktadır. Dahası bu ilkeler, çoğunluk tarafından mutlak surette müesses kabul edilen ilkelerle alenen çeliştiği için (tabii bu çelişki estetik düzeyinde değildir) şiiirsel söyleme dair bunun gibi kısa bir çalışmada onları geliştirme ve savunmaya normalden daha fazla yer verilmiştir.

Bu yöntem, bilimsel gözükmek için suni bir şekilde benimsememiştir. Burada yazarın söz konusu genel ilkelere nasıl vardığı gösteren otobiyografik bir anlatı vardır, zira yazarın, şiiirle ilk hemhal olduğu dönemlerde şiiire ilişkin hiçbir görüşü veya yorumlamaya dair genel ilkeleri yoktu. Yazar ilkin şiiirin, kelimelerin anlamına verilen bir tepkime olduğunu düşünmüş, sonrasında da alenen “iki tür şiiir” olduğu kanaatine varmıştır. Sonrasında dil, edebiyat ve yaşamdan mülhem birçok kurama dayanarak bu ve buna benzer estetik tecrübeleri

başarısızca aklileştirmeye çalışmıştır. Bu süreç neticesinde de elinizdeki cilt vücuda gelmiştir.

Kitabı tamamladıktan sonra tahminimce birçok Avrupalının da karşılaştığı bir sorunla yüz yüze geldim: Bu kitabın müteveffa Dr. Rudolf Steiner'a olan borcunun niteliği... Bu akademik çalışmaya çok seneler önce başlamış, sonrasında bırakmıştım. Bu arada da Steiner'in eserlerine denk geldim. Şimdi de zor bir durumdayım. Ek kısmındaki atıf ve alıntılar vasıtasıyla burada demek istediklerimi yetersiz de olsa bir şekilde açıklamaya çalıştım; ama en azından bir önsöz vasıtasıyla ona olan borcumu ifade etmeye çalışırken bu kitaptaki düşüncelerimi de onun ürünümüş gibi göstermemeye çalışacağım. Tabii bu konu hakkında yazdıklarını çok az hatırlıyorum. Onun dile ilişkin derslerini henüz dinlemedim. Bu sebeple meseleyi tamamen terk etmem uygun görülebilir. Her halükârda, yalnızca Steiner'in eserlerine, kuramına veya uygulamalarına yüzeysel sayılmayacak düzeyde aşına olan kimseler onu bilmenin verebileceği müthiş avantajın farkında olabilir.

Spengler'in *Batının Çöküşü* kitabı, mensur ve manzum arasındaki tarihi bağa ilişkin (edebi bağın aksine) engin ve uyarıcı bir çalışmaydı. Söz konusu kitap, elinizdeki çalışmanın son halini almasından sonra yayımlanmıştı; ama kitabı okuduktan sonra o kadar çok etkilendim ki kitap matbaaya gitmeden önce birkaç dolaylı atıfta bulundum.

Nihai olarak bu kitapta geliştirilen şiir kuramına itiraz eden kimselerin, bu çalışmada duyguya yer verilmediğini bilmesini isterim. Burada resmetmeye çalıştığım esinli düşünce yöntemi, yoğun bir duygunun varlığını ön şart olarak kabul etmektedir. Bu noktaya varmanın başka bir yolu yoktur. Bu süreç ancak duygunun kişisel kalamayacağı kadar yoğunlaştığı bir noktada başlayabilir. Bu noktada da birey, tabiatı gereği ya gerçeklik düzeyinde düşünmeye kendini zorlayacak ya da içgüdüsel bir şekilde bilincini karartacak bir vasıta bulacak.

και εστιν ὁ μὲν τοιουτος νους τω πάντα γίνεσθω, ὁ δὲ
τω πάντα ποιειν (...) και οὔτος ὁ νους χωριστός και
ἀμιγῆς και ἀπαθής, τῆ οὐσία ων ἐνεργεία (...) τό δ' αὐτό
ἐστιν ἢ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη τω πράγματι (...) οὐ
μνημονεύομεν δέ, οτι τουτο μὲν ἀπαθές, ὁ δὲ παθητικός
νους φθαρτός, και ανευ τουτου αυθέν νοεῖ.

Aristo: *Ruh Üzerine*, III, 5.

“(...) iki zıt kuvvete sahip bir yapı verin bana.
Kuvvetlerden biri sonsuza dek genişleme diğeri de kendini
bu sonsuzluk içinde anlama veya bulma temayülünde
olsun. Bu yapı vasıtasıyla tüm sistemleriyle beraber tüm
akıl dünyasını karşımıza çıkarırım.”

Coleridge: *Biographia Literaria*. Böl. XIII.

I

TANIM VE ÖRNEKLER

Kelimeler, anlamları estetik hayal gücünü tetikleyecek veya tetiklemeyi hedefleyecek şekilde seçilip düzenlendiğinde buna şiirsel söylem diyebiliriz. Hayal gücü, olağan faaliyetleri sayesinde zevk veriyorsa estetikdir. Anlam, bir kelimenin veya kelime öbeğinin, onları oluşturan seslerden bağımsız olarak tüm içeriğini kapsar. Bu sebeple bu kitabın ilgi odağındaki tecrübe zemininde “peygamberler eski” ifadesi, “eski peygamberler” ifadesinden farklı bir anlama tekabül edebilir, hatta muhtemelen edecektir.

“Şiir nedir?” sorusunun cevaplanmamış olma ihtimalinde bile herkes şu hususta hemfikirdir: Şiir havadaki birtakım dalgalar veya kağıttaki bazı mürekkep işaretleri değildir. Şiir, esas olarak bilinç dünyasında varlığını sürdürür. Bize göre dil ancak insanlarda telaffuz edildiğinde, duyulduğunda veya düşünüldüğünde varlık sahnesine çıkar. Şiir her ne olursa olsun, onu ileten işaret ve seslerden fazlası olmak zorundadır.

Bu kural o denli belirleyicidir ki bazı işaretler belirli bir ortamda şiirin araçları olabilirken başka bir ortamda olmayabilir. Aynı durum belirli zamana veya insana göre de değişiklik arz edebilir. Blackwood’s’taki meşhur makalenin yazarına

göre Endymion'daki hiçbir ses ve işaret şiir aracı değildi. Bu kitabın yazarına göre Browning'in *Ring and the Book* eserinin girizgâh kısmı şiir aracı içermiyordu. Bethnal Green'li John Robinson'a göre "Kayıp Cennet" bir şiir aracı değildi. Bu temel bir meseledir. Esas vurgulamak istediğim şey bu insanları, kendi görüşümüze göre "şiir olmayan" bir şeyi "şiir" olarak korumaları ve geliştirmelerinden dolayı suçlamanın veya bu imkâna sahip olmadıkları için acınası görmenin bir anlamı yoktur. Bir grup kelimenin "şiir" olup olmadığını takdir ederken ilkin kendi içkin tecrübelerime dayanırım. Şiirsel söyleme ilişkin bir kuram geliştirirken de yine bu tecrübelere dayanarak işe başlamam gerekir.

Son birkaç yıldır edebi eleştirinin yoğun bir şekilde kişisel bir noktaya doğru evrilmesi hasebiyle kişisel tecrübelerle başlamamızın onlarla tamamlayacağız anlamına gelmediğini belirtmekte fayda var. Doğrudan, kişisel ve estetik tecrübelerden yola çıkarak eleştiriye ilişkin nesnel ölçütlere varılabileceğine inanabiliriz. Genç eleştirmen de bu standartlar sayesinde kişisel duygulanım ve çağrışımları eleştiri sürecinden eleyebilir. Şiirin içeriğinden ziyade tesadüfleri her daim eleştirmenin mizanını şaşırtabilir.